

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Metodinė medžiaga

*Pagrindinio ugdymo tautinių mažumų gimtųjų kalbų
programai įgyvendinti*

Lenkų kalbos pamokos

Oksfordo debatai. Barokas – kontrastų epocha

9-10 klasei pavyzdys

Parengė:

Renata Slavinskienė
Vilniaus Juzefo Ignacijaus Kraševskio gimnazijos
lenkų kalbos mokytoja

Konsultavo ir siūlymus teikė:

Danuta Szejnicka
Nacionalinės švietimo agentūros
Ugdymo turinio rengimo skyriaus metodininkė

2022 m.

Ši metodinė medžiaga tai yra pagalba mokytojui įgyvendinant atnaujintą Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros programą 9-10 klasėje.

Pamokos tema: Oksfordo debatai. Barokas – kontrastų epocha

Pamokos uždavinys: Naudodamasi paruoštais anksčiau argumentais ir remdamasi išsamiai išnagrinėta medžiaga išsako savo nuomonę apie baroko epochą tinkamai plėtojant kalbą.

Santrauka:

Pamoka yra skirta nagrinėtos epochos apibendrinimui. Pamokoje taikomas metodas yra Oksfordo debatai, nes tai puikus metodas ugdyti komunikavimo, pažinimo, kultūrinę kompetenciją, o taip pat:

- kritinį mąstymą (komandos nariai nagrinėja, apibendrina savo ir priešininkų argumentus, daro išvadas, geba atskirti esminius teiginius nuo ne taip svarbių, mokosi logiškai ir nuosekliai dėstyti mintis, ginti savo nuomonę);
- klausymosi įgūdžius (be jų šiais laikais neįmanoma: būtina išgirsti, ką sako draugai ar priešininkai, mokėti į tai reaguoti);
- organizacinius gebėjimus (įprantama dirbti greitai, taupant laiką, nesikapstant smulkmenose, žaibiškai reaguoti į pastabas, reikiamu momentu susikaupti ir neblaškyti dėmesio).

Dirbdami komandinį darbą, mokiniai ugdomi pasitikėjimą savimi ir vieni kitais, išmoksta dalytis patirtimi ir žiniomis.

Debatuojant kinta požiūris į istoriją, literatūrą ir pasaulį, ugdoma pakanta kitokiai nuomonei, plečiasi akiratis.

Klasė, kurioje organizuojami debatai, padalyta į dvi dalis. Oponentų buvimo vietos modeliuojamos britų parlamento pavyzdžiu. Pasiūlymui komanda užima vietą iš dešinės vedančiojo pusės, o opozicijos komanda – iš kairės. Kitame salės gale–vieta teisėjams ir žiūrovams. Debatų pabaigoje teisėjas (vienas iš trijų) pristato verdiktą - laimėjusiąją komandą ir atlieka trumpą debatų apibendrinimą. Šiame apibendrinime teisėjas stengiasi aptarti stipriąsias ir silpnąsias kiekvieno kalbėtojo puses. Teisėjai išrenka geriausią debatų kalbėtoją – asmenį.

TEMAT LEKCJI

DEBATA OKSFORDZKA. BAROK – EPOKA PRZECIWIENSTW

Debatowanie, jako metoda pracy z uczniami, szczególnie miejsce może odnaleźć w podsumowaniu wiedzy o epoce. Uczniowie samodzielnie lub współpracując z nauczycielem szukają argumenty potwierdzające obranej tezie każdej drużyny. Następnym etapem jest przygotowanie przemówienia, strukturę wystąpienia, komunikację werbalną i niewerbalną, poprawność językową. Debatowanie, więc:

- » rozwija umiejętność wypowiadania się na forum;
- » rozwija umiejętność tworzenia logicznych, konkretnych i klarownych wypowiedzi;
- » wzmacnia pewność siebie;
- » pokazuje, jak istotne jest uważne słuchanie innych i uczy poszanowania innego punktu widzenia;
- » rozwija umiejętność twórczego i krytycznego myślenia;
- » kształci umiejętność tworzenia różnorodnej, jasnej i efektywnej argumentacji;
- » zwraca uwagę na to, jak istotne jest popieranie argumentów rzetelnymi dowodami;

W trakcie przygotowania do debaty uczniowie uczą się wyszukiwać informacje i weryfikować źródła.

Nie każda rozmowa, w której bierze udział więcej niż dwóch rozmówców jest debatą. Cechą debaty jest przede wszystkim ustrukturyzowana forma, ograniczenia czasowe, określone role mówców, konieczność prezentowania argumentów, a dopiero potem opinii. Nauczyciel może poprosić uczniów o przygotowanie się do debaty w domu, może też dać im czas na lekcji. Wtedy uczniowie będą mogli skorzystać z już posiadanej wiedzy i wiadomości.

Debata oksfordzka

W debacie oksfordzkiej występują zwolennicy i przeciwnicy tezy, ale jej forma jest wyraźnie określona. Debata ma swojego marszałka i sekretarza, którzy powinni zajmować widoczne miejsce na sali obrad. Zespoły zwolenników i przeciwników tezy, liczące tyle samo osób, zajmują miejsca po prawej i lewej stronie stołu prezydyjnego, krzeselka dla publiczności

ustawione są analogicznie, po lewej i prawej stronie sali. Marszałek udziela głosu naprzemiennie zwolennikom i przeciwnikom tezy, przedstawiciele publiczności również mogą zabrać głos po każdej ze stron. Czas wystąpień jest ograniczony, sekretarz ma obowiązek pilnować przestrzegania czasu oraz dyscyplinować mówców. W trakcie debaty należy zaplanować dwie lub trzy przerwy, kiedy słuchacze zajmują miejsca po tej stronie sali, po której znajduje się zespół, który przekonał ich do swojej racji. Jeśli pod koniec debaty liczba osób jest zbliżona po obu stronach, można przeprowadzić anonimowe głosowanie, które wyłoni zwyciężki zespół. Można też zaplanować inną formę ewaluacji, np. przygotować formularz oceny, w którym będziemy próbować nakierować uczniów na te elementy wystąpień – dobór argumentów, spójność wypowiedzi, praca zespołowa – na które szczególnie powinni zwrócić uwagę.

Wybór tematu

Debata jest doskonałą metodą pracy niemal na każdym przedmiocie i poziomie edukacyjnym. Zachęcamy, aby temat debaty ustalony został wspólnie z uczniami. Można zaproponować swoim uczniom listę kilku tematów, z których w drodze głosowania albo dyskusji uczniowie wybiorą ten, który ich najbardziej zainteresuje. Temat może być także zaproponowany przez uczniów lub wspólnie wymyślony przez Was na lekcji.

Tematy mogą być ściśle związane z podstawą programową lub można sięgnąć po aktualne, społeczne, ekologiczne lub kontrowersyjne kwestie. Jeśli to będzie temat związany z podstawą programową, to trzeba go tak sformułować, aby był ciekawy, nieoczywisty i angażujący, wielowątkowy i sprawiedliwy (żeby obie strony miały szansę na stworzenie dobrych argumentów). Dzięki temu uczniowie chętniej podejmą się wyzwania i lepiej przygotowują do debaty.

Zadanie debaty Barok – epoka przeciwieństw

Korzystając z przygotowanych wcześniej argumentów i na podstawie wnikliwej analizy materiału, wyrażają swoje poglądy na temat epoki baroku poprzez właściwe wypowiedzenie przemówienia.

Przebieg lekcji:

Podany poniżej opis toku lekcji czyli przeprowadzenie debaty oksfordzkiej został nieznacznie zmieniony od właściwej i powszechnie znanej jej formy. Uczniowie już wcześniej zostali

podzieleni na drużyny. Każda z drużyn przyszykowała wcześniej argumenty i przemówienia. Czas przemówień został skrócony o minutę, ponieważ uważam, że temat debaty jest dość trudny jak na wiek uczniów 15-16 lat. Dodany został natomiast dodatkowy mówca. Zatem każda drużyna powinna była przyszykować po trzy argumenty w obronie własnej tezy.

1. Nauczyciel przedstawia cele i zadania oraz temat debaty.
2. Marszałek przedstawia drużyny Propozycji i Opozycji, Ekspertów, prowadzi debaty.
3. Na początku wypowiadają się pierwsi mówcy obu drużyn. Następnie na przemian kolejni.

Schemat wypowiedzi:

Propozycja	Opozycja
Teza: Barok – epoka przepychu i sztuki poezji.	Teza: Barok – epoka upadku i zepsucia smaku.
Pierwszy mówca (3 min.) - przedstawia ze swojej strony podstawowe idee oraz krótki zarys wystąpienia drużyny. - podaje ogólnie argumenty, które członkowie jego zespołu przedstawią dokładniej;	Pierwszy mówca (3 min.) - przedstawia ze swojej strony podstawowe idee oraz krótki zarys wystąpienia drużyny. - podaje ogólnie argumenty, które członkowie jego zespołu przedstawią dokładniej.
Drugi mówca (3 min.) - przedstawia pierwszy argumenty (sztuka poezji barokowej na przykładzie twórczości J. A. Morsztyna) za tezą Propozycji;	Drugi mówca (3 min.) - przedstawia pierwszy argument (wojny i konflikty) za tezą Opozycji;
Trzeci mówca (3 min.) - podaje kolejny argument (epistolografia barokowa) za tezą Propozycji;	Trzeci mówca (3 min.) - podaje kolejny argument (sarmatyzm) za tezą Opozycji;

Czwarty mówca (3min.) -podaje trzeci argument (architektura barokowa) za tezą Propozycji;	Czwarty mówca (3min.) -podaje trzeci argument (użycie makaronizmów w literaturze) za tezą Opozycji;
Piąty mówca (3 min.) – podsumowuje argumentację swojej drużyny; – zbija argumenty Opozycji.	Piąty mówca (3 min.) – podsumowuje argumentację swojej drużyny; – zbija argumenty Propozycji

Przykładowe przemówienia:

Propozycja- pierwszy mówca

Szanowna Pani Marszałek, Oponenti, Ekspert, Goście i Publiczność.

Zanim moi koledzy przedstawią swe argumenty potwierdzające, że epoka baroku, to epoka przepięknej poezji, wspaniałej architektury oraz urzekającej epistolografii, chciałabym w swoim imieniu przedstawić ogólne zarysy epoki oraz podać zalety.

Jak wiemy istnieją dwie opinie co do tego pięknego okresu: jedna pozytywna, druga negatywna. Postaram się krótko wyjaśnić i uzasadnić, dlaczego naszym zdaniem barok jest jedną z najpiękniejszych i najbogatszych epok.

Przede wszystkim barok jest kojarzony z bogatą kulturą, pięknymi budynkami bogatymi w rzeźby i obrazy. Najważniejszym punktem w tym okresie, jak już wspominałam, był zachwyty, zaskoczenie lub coś nieoczekiwanego. Na pewno, kiedy widzieliśmy budynki z charakterystycznymi muszlami, choć chwilę czuliśmy tę potęgę piękna i zachwyciliśmy się tym. Architekturę starano się urozmaicać i ożywiać, czerpano wzory z Antyku. W środku nigdy nie brakowało rzeźb i obrazów. Dzięki tej cudownej barokowej architekturze możemy podziwiać piękne budowle, kościoły lub pałace, np. wnętrze Bazyliki św. Piotra w Rzymie lub nawet kościół św. Kazimierza w Wilnie. Jako ciekawostkę też dodam, że znaczna część starówki Wilna jest barokowa. Idąc uliczkami możemy poczuć niezwykłą atmosferę bogatej przeszłości i piękna.

Kolejnym dowodem na to, że barok był pomysłową i barwną epoką są dzieła malarskie. Twórcy starali się przekazać emocje i ostre kontrasty. Pomysły kontrastu tej epoki mogą nawet zadziwić współczesną młodzież. Na przykład portrety trumienne malowane na blasze dostosowanej do trumny. Były chyba jednym z najbardziej znanych dzieł. Były to dzieła naturalistyczne, często wzbogacone herbem zmarłego. Dzięki takim portretom poznajemy i odkrywamy szlachciców epoki baroku.

Dzieła literackie również są inne, zadziwiające. Język w nich wydaje się bogatszy, używa się więcej środków stylistycznych, zwłaszcza porównań i metafor. Poeci odwoływali się do natchnienia i własnej fantazji. Moim zdaniem to jest najlepsze, kiedy człowiek może robić coś dla siebie, według swojej fantazji i siebie samego, a nie według innych.

Kończąc tę krótką wypowiedź mam nadzieję, że w pewnym stopniu udało mi się przekonać, że epoka baroku, to epoka pełna barw i kontrastu. Dziękuję za uwagę.

Opozycja – drugi mówca

Szanowna Pani Marszałek, Eksperti, Publiczność!

Na początku swej wypowiedzi, chcę powiedzieć, że epoka baroku to epoka konfliktów i okresów wojennych, które w przyszłości doprowadziły do utraty państwowości.

Okres baroku obejmował cały wiek XVII, jeden z najbardziej niespokojnych w dziejach Rzeczypospolitej jest to czas wojen: wojny z Turcją, potopu szwedzkiego, wojny z Moskwą, powstania Chmielnickiego i odsieczy Wiednia.

Potęga ówczesnej Polski, która wówczas była drugim co do wielkości państwem Europy, nie równoważyła panujących w niej konfliktów narodowościowych i społecznych. W wielonarodowościowej Rzeczypospolitej Polacy stanowili zaledwie około 40% ludności, a liczba obywateli obcej narodowości zwiększyła się wraz z włączeniem do obszarów Rzeczypospolitej nowych ziem wschodnich.

Drugą przyczyną konfliktów w epoce baroku była kontrreformacja, w Rzeczypospolitej wprawdzie nie dochodziło do krwawych wystąpień przeciw innowiercom, ale w roku 1658 sejm podjął uchwałę dającą arianom trzy lata na przejście na katolicyzm. Po upływie tego okresu zmuszono arian do opuszczenia Rzeczypospolitej. W roku 1717 zaatakowano pozostałe odłamy protestanckie, sejm zakazał innowiercom odprawiania publicznych nabożeństw i budowania zbiorów. Cenzurowano wszystkie wydawnictwa. W czasie kontrreformacji wzmożła się działalność inkwizycji- inkwizycji działającej już od XIII wieku, która zajmowała się sądzeniem osób podejrzanych o herezje, czyli poglądy sprzeczne z założeniem wiary Kościoła. Inkwizycja tępiła wszelkie przejawy samodzielnej, oryginalności myśli, w tym także naukowej. Skazywano na śmierć nie tylko osoby podejrzewane o głoszenie herezji, lecz także, które broniły heretyków. Od jej wyroku nie było odwołania.

Warto również podkreślić różnice społeczne: coraz gwałtowniej powiększały się różnice społeczne i majątkowe pomiędzy stanem szlacheckim a bardzo wyzyskiwanym

stanem chłopskim. Konflikty te przybierały często bardzo radykalne formy na przykład powstanie Kozaków zaporoskich na Ukrainie w roku 1648. Różnice majątkowe istniały również wewnątrz stanu szlacheckiego.

Mam nadzieję, że podane przeze mnie argumenty w pełni potwierdzają słuszność, że epoka baroku to epoka wojen i konfliktów, które doprowadziły do utraty niepodległości.

Dziękuję za uwagę.

4. Po zakończeniu wystąpienia każdego mówcy Marszałek prosi Publiczność o pytania.

5. Czas wszystkich wystąpień jest pilnowany przez Sekretarza i nie może przekroczyć 3 minut.

6. Po zakończeniu debat, grupa Ekspertów udaje się na podliczanie punktów każdego mówcy oraz całej drużyny. Podczas debaty mieli oni karty oceny debat z kryteriami. Przewodniczący grupy Ekspertów tzw. Sędzia wypełnia protokół i ogłasza werdykt czyli zwycięską drużynę oraz najlepszego mówcę. Wygłoszenie werdyktu powinno być uzupełnione komentarzem Sędziego lub Eksperta, dlaczego właśnie ta a nie inna drużyna czy osoba zwyciężyła.

7. Kończącym momentem lekcji jest dyskusja z nauczycielem na temat uczuć towarzyszącym podczas debat. Podsumowanie, w którym uczniowie omówią, z jakimi trudnościami się spotkali, co najbardziej się spodobało, co zmieniliby.

KARTA OCENY DEBATY

PROTOKÓŁ

(wypełnia Sędzia)

Imię i nazwisko Sędziego

Data

Teza: Barok – epoka przeciwieństw

DRUŻYNY

Propozycja

Opozycja

Mówca 1:

Mówca 1:.....

Mówca 2:

Mówca 2:

Mówca 3:

Mówca 3:

Mówca 4:

Mówca 4:

Mówca 5:

Mówca 5:

WYNIK KOŃCOWY

	Propozycja	Opozycja
Suma ocen		
Werdykt		
Wynik		

Werdykt – subiektywne odczucie sędziego w stosunku do tego jak drużyny wypadły względem siebie. Sędzia posiada 10 pkt. i przyznaje je wedle uznania starając się oddać proporcję przewagi jednej drużyny nad drugą. Sędzia przydziela werdykt na końcu, po uzupełnieniu reszty karty. Nie może dać remisu.

PROPOZYCJA

OCENY INDYWIDUALNE

Imię i nazwisko Jurora:

Teza: Barok – epoka przepychu i sztuki poezji.

Kategoria		Mówca 1	Mówca 2	Mówca 3	Mówca 4	Mówca 5
Struktura wystąpienia	(0-3)					
Komunikacja werbalna	(0-3)					
Komunikacja niewerbalna	(0-3)					
Poprawność językowa i styl	(0-5)					
Przestrzeganie czasu	(0-1)					
SUMA	(0-15)					

1. **Struktura wystąpienia** – ocenie podlega jasność artykulacji myśli, przejrzystość wystąpienia i jego struktura (apostrofa do słuchaczy, wstęp, argumenty, zakończenie)
2. **Komunikacja werbalna** – ocenie podlegają wyczerpujące argumenty, zdolności retoryczne, siła przekonania i dostosowanie języka mówcy do publiczności.
3. **Komunikacja niewerbalna** – ocenie podlega, dykcja, modulacja głosu, mowa ciała, gestykulacja, radzenie sobie ze stresem, kontakt wzrokowy, brak czytania z kartki.
4. **Poprawność językowa i styl** – wypowiedź poprawna, bez błędów, przejrzysta, wykorzystanie środków stylistycznych, synonimów, antonimów.
5. **Przestrzeganie czasu** – wypowiedź nie powinna przekroczyć ustalonego czasu.

OCENY DRUŻYNOWE

Spójność drużyny: Poziom wzajemnego uzupełniania się (0-5) pkt.	
Definiowanie linii sporu: Poziom jasności w jakim drużyna określiła swoje stanowisko dotyczące rozumienia tezy i wyznaczenia sporu. (0-5) pkt.	
Linia argumentacyjna drużyny: Waga i siła argumentów przedstawionych przez drużynę. (0-10) pkt.	
Kontrargumentacja: Umiejętność prowadzenia przez drużynę dyskusji. (0-10) pkt.	
SUMA OCEN (punkty indywidualne + punkty drużyny) (0-90) pkt.	

OPOZYCJA

OCENY INDYWIDUALNE

Imię i nazwisko Jurora:

Teza: Barok – epoka upadku i zepsucia smaku.

Kategoria		Mówca 1	Mówca 2	Mówca 3	Mówca 4	Mówca 5
Struktura wystąpienia	(0-3)					
Komunikacja werbalna	(0-3)					
Komunikacja niewerbalna	(0-3)					
Poprawność językowa i styl	(0-5)					
Przestrzeganie czasu	(0-1)					
SUMA	(0-15)					

6. **Struktura wystąpienia** – ocenie podlega jasność artykulacji myśli, przejrzystość wystąpienia i jego struktura (apostrofa do słuchaczy, wstęp, argumenty, zakończenie)
7. **Komunikacja werbalna** – ocenie podlegają wyczerpujące argumenty, zdolności retoryczne, siła przekonania i dostosowanie języka mówcy do publiczności.
8. **Komunikacja niewerbalna** – ocenie podlega, dykcja, modulacja głosu, mowa ciała, gestykulacja, radzenie sobie ze stresem, kontakt wzrokowy, brak czytania z kartki.
9. **Poprawność językowa i styl** – wypowiedź poprawna, bez błędów, przejrzysta, wykorzystanie środków stylistycznych, synonimów, antonimów.
10. **Przestrzeganie czasu** – wypowiedź nie powinna przekroczyć ustalonego czasu.

OCENY DRUŻYNOWE

Spójność drużyny: Poziom wzajemnego uzupełniania się (0-5) pkt.	
Definiowanie linii sporu: Poziom jasności w jakim drużyna określiła swoje stanowisko dotyczące rozumienia tezy i wyznaczenia sporu. (0-5) pkt.	
Linia argumentacyjna drużyny: Waga i siła argumentów przedstawionych przez drużynę. (0-10) pkt.	
Kontrargumentacja: Umiejętność prowadzenia przez drużynę dyskusji. (0-10) pkt.	
SUMA OCEN (punkty indywidualne + punkty drużyny) (0-90) pkt.	